

Att förstå och försvara Shakespeares rollfigurer

På samma sätt som det är bra att försöka förstå människor, är det bra att försöka förstå Shakespeares rollfigurer. Regissörer, skådespelare och andra inom teatern kommer ständigt med nya idéer, som gör att en pjäs blir ny och annorlunda, och därmed också dess rollgestalter. Att vi ändrar uppfattning beror inte bara på en genial regissörs eller skådespelares arbete, utan framför allt på att vi själva har förändrats precis som värderingarna i samhället. Sådant som var möjligt att säga och göra för 10, 20, 30 år sedan eller mer kan vara omöjligt att ens andas om idag, och vice versa.

Att förstå är en sak, att försvara en annan. Man ser ofta försök att försvara både Shakespeares pjäser och dess rollgestalter.

I *Lika för lika* inleder hertigen med att kalla till sig Escalus, sin underordnade. Därefter har han en replik som är rätt krånglig. Ändå görs försök att förklara det geniala i att Shakespeare skrev den just så, till exempel att det skulle kunna uttrycka den inre stress

som hertigen känner inför sitt beslut att lämna över sitt ämbete till en annan. Att resonera på sådant sätt kring repliker och rollgestalter kan naturligtvis vara intressant, men det kan i sämsta fall bli rent löjeväckande, och bygger på tesen att allt Shakespeare skrivet är genialt och har en djupare mening.

Ett annat sätt att försvara Shakespeare och hans gestalter läser jag i introduktionen till *Lika för lika* i serien Signet Classic. Professor Nagarajan tar där upp sin syn på 'sängknepet' i pjäsen, det vill säga: Mariana, som övergivits av Angelo, byter plats med Isabella i mörkret och på så sätt får hon Angelo 'fast' genom att bli gravid. Nagarajan skriver: "Sängknepet" är inget som passar vår moderna smak, och känns inte alltid realistiskt, men vi måste komma ihåg att Mariana är djupt förälskad i Antonio, och att denna fullbordning av hennes kärlek leder till att hon kan gifta sig med honom på slutet. Våra sympatier är helt på hennes sida, vi vill att hon ska bli lycklig, och vi ser mellan fingrarna

med hennes annars tvivel-aktiga sätt att säkra sin lycka."

Javisst ... om man tar det som en lek, en trevlig kväll på teatern, kan vi både förstå och försvara Marianas handlande, och tycka att Angelo får vad han förtjänar. Men gör man pretentiösa analyser som Nagarajan och andra, där man talar om hur väl Shakespeare förstår människorna och världen, kan man inte försvara förkastligt beteende. Vi kan få tankar av hur Shakespeares gestalter betar sig, även av dem som gör värre saker än Mariana. Vi kan känna igen delar av oss i Shakespeares skurkar; de lär oss mycket om världen och om oss själva; om spelet mellan människor, om intrigerande, om svek och hämdbegär. Där ligger en del av Shakespeares storhet.

Men att försvara dem och deras handlande leder lätt till att vi ger oss själva och andra samma rätt att handla som dem. Det är inte bra.

Roland Heiel, ordförande

Bli medlem i Shakespearesällskapet

Du får tidskriften Shakespeare
fyra gånger per år.

Sätt in årsavgiften på pg 133 24 78 - 5
eller maila till shakespearesallskapet@yahoo.se

Enskild medlem: 150 kr

Skolor, företag, teatrar mm: 250 kr

Om man är under 20 år: 50 kr

Stödmedlem: 250 kr

Tillägg för adress utomlands: 75 kr

Teckning: Anne Lägermo